

ISSN 0027-8084

УДК 808.61./.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XLI/1–2

БЕОГРАД

2010

Digitized by 

In memoriam

Др ДРАГО ЋУПИЋ
(19. март 1932 – 18. јун 2010)

У Београду је после краће болести 18. јуна преминуо др Драго Ћупић, научни саветник и дугогодишњи директор Института за српски језик САНУ у пензији. Драго Ћупић је рођен у Загарачу код Даниловграда 19. марта 1932. године. По завршетку ниже гимназије у Даниловграду (1947) и учитељске школе у Никшићу (1951) распоређен је на посао, али је касније уписао студије и завршио српскохрватски језик и књижевност на Филозофском (Филолошком) факултету у Београду (1961), где је и докторирао 1975. с темом *Говор Бјелойавлића*. У Црној Гори је радио на пословима образовања од учитеља основне до професора више педагошке школе. Од 1960. до 1979. године радио је у Републичком заводу Црне Горе за унапређивање школства. Од 1. јуна 1979. Драго Ћупић преузима дужност директора Института за српски језик САНУ и на тој функцији је био све до одласка у пензију 1. августа 1996. године. Ту је прошао и научни пут до највишег научног звања – научни саветник.

Научно дјело Драга Ћупића је велико и разноврсно: његова изабрана библиографија – из које су, дакле, изостављени многи радови који су изван науке о језику, или се мање тичу ње, до 2008. године премашује бројку 450¹. Посебно запажене резултате дао је Д. Ћупић у следећим областима науке о српском језику – дијалектологији, ономастици, историји српског језика, као и у проучавању савременог српског стандардног језика и у вези с тим о питањима језичке културе.

Као дијалектолог Д. Ћупић се уврстио међу наше најзаслужније посленике у овој грани науке о српском језику управо захваљујући монографији *Говор Бјелойавлића*. Компетентни су ово дјело оцијенили веома позитивно: „Широка обавијештеност о литератури и јасан и досљедан истраживачки поступак, удружени с великом радном енергијом ауторовом, изнијели су пред науку о српскохрватским дијалектима драгоцјене податке о једном релативно компактном говорном типу“ (др Драгољуб Петровић). Родном Загарачу најљепше се одужио великим *Речником говора Загараца*, који је урадио заједно са својим рано преминулим сином Жељком Ћупићем. То дјело спада међу најбоља дјела те врсте код нас и користи се свуда у славистичком свијету. Овдје треба још бар напоменути и до-

¹ Ту библиографију је припремила сарадница Института Драгана Настановић, изостављајући поједине библиографске јединице у сарадњи са Драгом Ћупићем, а објављена је у *Зборнику Института за српски језик САНУ I*, који је посвећен управо Драгу Ћупићу (Београд, 2008).

принос Д. Ћупића у раду на дијалектолошким атласима – *Ойшћесловенском лингвистичком атласу* и *Српском дијалектолошком атласу*. Поред осталог, за потребе тих пројеката он је прикупио грађу са двадесетак пунктова.

Уз запажене радове из историјске ономастике Драго Ћупић је дао значајан допринос овој научној дисциплини и радовима из савремене ономастике Црне Горе: о ономастичи Загараца, средњег тока ријеке Зете, али су ту и радови из ономастике Србије (ономастика Тамнаве с Посавином, ономастика Богутовца код Краљева).

Драго Ћупић је дао посебно лијеп допринос изучавању проблематике савременог српског језика, језичке норме и језичке културе. У научним часописима је објавио велики број научних радова посвећених различитим питањима савременог српског језика и његове норме. Д. Ћупић је спадао у ред наших најактивнијих лингвиста који је деценијама проучавао проблеме функционисања савременог српског стандардног језика, узроке слабог познавања језичке норме, и нудио рјешења за многе проблеме из те области. Писао је годинама и популарне чланке за најширу културну јавност ради подизања нивоа језичке културе и изграђивања свијести о потреби да се брине о учењу стандардног језика. Многи су објављивани и у листу *Полићика*, и тако били доступни широј културној јавности. Држао је десетине и десетине предавања на разним трибинама у Београду (посебно на трибини Библиотеке *Петар Кочић* и у Библиотеци Града Београда) и изван њега, на радију и телевизији, посебно на првом и другом програму Радио Београда. Из те области он је са Егоном Фекете и Богданом Терзићем објавио три књиге: *Слово о језику* (Београд, 1996); *Слово о језику; књижа друџа* (Београд, 2002) и *Српски језички савјешник* (Београд, 2005). Треба посебно поменути и Ћупићеве радове посвећене проблемима функционисања српског језика прије и после растакања СФРЈ – радове из социolingвистике и језичке политике. У тим радовима он се залагао за то да се језичка политика не ставља у функцију дневних интереса одговарајућих друштвених група на српском језичком подручју, доказивао да је језик првенствено средство комуникације и оруђе културе, а не средство за остваривање политичких интереса. Међутим, у посљедњим деценијама је био свједок да се језик користи управо у политичке сврхе, да се цијепање српског језика чини управо с таквим циљевима, што га је чинило несретним. Као лингвиста и човјек он је чинио све указујући на погубност таквога „језичког планирања“, о чему читалац може наћи велики број радова и интервјуа у Ћупићевој библиографији.

Ћупић се враћао и питањима из наше језичке прошлости. Један број радова тематски повезаних објавио је у књизи *Лингвистички огледи о Вуку и Њеџишу* (Београд, 1988). Овдје би требало бар поменути и његову књигу *Животи у знаку науке – Михаило Сивановић* (Подгорица – Београд, 2000), гдје је он уз нешто дужу биографију приказао и научно дјело академика М. Стевановића. Код нас је то и прва књига такве врсте.

Драго Ћупић је учествовао са рефератима на великом броју научних скупова у многим научним центрима бивше Југославије и у иностранству, да поменемо овдје само оне у иностранству: 13. међународни ономастички конгрес (Краков, Пољска), 9. међународни конгрес слависта (Кијев, Украјина, 1983), 10. међународни конгрес слависта (Софија, Бугарска, 1988), 11. међународни конгрес слависта (Братислава, Словачка, 1993), 1. чехословачка ономастичка конференција (Тројановице, 1982). Предавао је по позиву на универзитетима

у Москви, Варшави, Кракову, Будимпешти, његови радови објављивани су у научним публикацијама у иностранству – у Русији, Пољској, Бугарској, Чехословачкој, Њемачкој, Италији.

Био је члан редакција наших реномираних часописа *Српски дијалектолошки зборник*, *Јужнословенски филолоџ*, *Наш језик*, те главни и одговорни уредник часописа *Зборник за језик и књижевност* Друштва за српскохрватски језик и књижевност из Црне Горе. И овом приликом треба нагласити да др Драго Ћупић није само формално или по службеној дужности био члан редакција ових часописа; он је и својим прилозима и ангажовањем у раду редакција, а као директор и обезбјеђивањем редовног излагања, давао допринос квалитету часописа. Овдје је мјесто и да се посебније истакне Ћупићев допринос у редакцији *Нашеџ језика*. Ако у последњим годинама није имао више прилога у нашем часопису, он је готово за сваки број часописа рецензирао приспјеле радове.

Драго Ћупић је, такође, био члан, врло активан, многих научних и стручних тијела, у земљи и иностранству, као што су Комисија за ономастику при Међународном комитету слависта са сједиштем у Кракову, Комисија за Општесловенски лингвистички атлас при МКС (сједиште у Москви), Међуакадемијски одбор за дијалектолошке атласе (при САНУ, као представник Црне Горе), Одбор САНУ за ономастику, Одбор САНУ за Речник српскохрватског књижевног и народног језика, Одбор за стандардизацију српског језика (представник ЦАНУ). Био је члан Друштва за српски језик и књижевност, почасни члан Славистичког друштва Србије, члан Матице српске, члан Његошевог Института ЦАНУ, до последњих дана живота врло ангажован у Коларчевој и Вуковој задужбини, члан Удружења књижевника Србије итд.

Изузетна оданост послу и организаторске способности у области науке, толерантност и конструктивност најбоље се потврђују чињеницом да је у више наврата биран за директора Института за српски језик САНУ – Ћупић је најдуже остао на функцији директора Института за српски језик САНУ од његовог оснивања. Он се показао као изванредан организатор научног рада, координатор послова колективног типа, какви су у институтима. Добрим дијелом је Ћупићева и заслуга што је у Институту издавачка дјелатност пратила научноистраживачки рад. Он је организовао Први југословенски научни скуп о лексикографији и лексикологији (Београд, 1980) и више других научних скупова. Цјелокупном својом активношћу Ћупић је стекао и лијепе заслуге у изградњау научног кадра.

Др Драго Ћупић нам је свима познат као човјек необичне људске доброте, спреман да се увијек без остатка ангажује кад је некоме требала помоћ било које врсте. За помоћ другима он је увијек имао времена, а својим најтежим проблемима који су га у животу стизали није оптерећивао колеге и пријатеље. Изузетно срдчан од првог сусрета, лако препознатљив по добронамјерности, Драго Ћупић је спадао у данас врло ријетке људе с којим се човјек лако спријатељи, а с којим се пријатељство не може раскинути. Он је дао велико, значајно и трајно дјело српској филолошкој науци и српској култури, а међу колегама и пријатељима остаће у сјећању и по најљепшим људским особинама.

Срећко Танасић